ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 7 "

Արտասահմանի
համար տարեկան 15 ֆր.
վեցամսեայ 8 «

Ամերիկայի համար
տարեկան 3 տլ.
վեցամսեայ 1.50 «

Յանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 սանթիմ իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է. Երեքէն աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կ'ըլլայ:

—o—

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ է

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ
"Шаржумъ"
Варна

Redaction du journal
„Charjoum"
Varna (Bulgarie)

—o—

Պուլկարիոյ համար ձեռքէ
15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար ձեռքէ
20 ՍԱՆԹԻՄ

—o—

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

«ՏԱՍ ՏԱՐԻ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ»

Արդէն այս անունով բրոշիւրը յանձնված է տպագրութեան։

Բրոշիւրի նպատակն է, առանց խտրութեան, Դաշնակցութիւնը մէջ տեղ դնել իր իսկութեամբը և միեւնոյն ժամանակ փաստել թէ՝ իմ պայքարը սկսված է շատ հին ժամանակից և վերջերս միայն սուր կերպարանք ընդունեց։ Բնական է որ բրոշիւրի մէջ փաստող դօկիւմանները մեծ տեղ պիտի գրաւեն։

Բրոշիւրի գինը տպագրութիւնից վերջ 3 ֆրանկ է լինելու, իսկ բաժանորդ գրվողի համար 2.50 ֆր։

Դիմել «Շարժում»ի Խմբագրութեան

Café Promenade Vienne

Այս շքեղ քաֆէն կը գտնուի Վիէննա Ֆրանց Ժօզէֆ քաէի վրայ. կըստանայ զանազան հայերէն թերթեր։ Ստ հասարակ բոլոր հայ կամ արեւելքցի վաճառականները այս տեղ կը յաճախեն։ Ուստի օտար երկիրներէ եկող հայերը կը հրաւիրուին դիմել հոս, ուր պիտի գտնեն իրենց յարմար դիւրութիւններ և անհրաժեշտ տեղեկութիւնները։

ԵՐԿՐԻ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԸ

Անդրանիկի առթիւ խօսած յօդուածում համոզում էի յայտնել թէ՝ Անդրանիկը անշուշտ կազմակերպութեան սիստէմը դատապարտողը պէտք է լինի ընդհանուր ժողովում։ Այսօր ուզում եմ պարզել որ ոչ միայն Անդրանիկը, այլ և երկրի բոլոր այն գործիչները, որոնք ժողովրդի դատին նուիրված են բոլորովին անձնական ոև է շահ չըսպասելով, այլ ընդհակառակը կորցնելով, պէտք է դատապարտեն դաշնակցական սիստէմը, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը երբէք չէ կարողացել երկրի գործիչներին գոհացում տալ ոչ միայն պատերազմական կարիքներ մատակարարելու տեսակէտից, այլ եւ անձնական նիւթական ապահովութեան։

Վանի առաջին դաշնակցական գործիչ Պետօ երկար տարիների ընթացքում Վան Տալով Դաշնակցութիւնից չէ կարողացել ստանալ այնքան գումար, որքան մի սուտ չէֆ իր երեք ամիս բանտարկութեան միջոցին ծախսել է։ Մինչդեռ Դաշնակցութիւնը Պետօյի մահից յետոյ այսօր նրա անունով է երդւում, նրա պատկերները ծախելով ի շահ կազմակերպութեան վաճառականութիւն է անում, Պետօյից յետոյ գալիս է Վանա գործիչ Վ. Ը., այդ խեղճ տղան մի քանի րուբլի իր գործունէութեան ընթացքում հազիւ կարողացաւ ստանալ, մինչդեռ Դաշնակցութիւնը արտասահմանում հազարներ էր վատնում։ Երկրի միւս մասերը արդէն գործիչներ չեն ունեցել որ փող ծախսեն, եղողներն էլ չեն ստացել... մինչդեռ Եւրոպայում և Կովկասում տասնեակ հազարներ են ծախսվել։ Եղած գործիչները անօթի են մնացել, եւ կրին զէնք չէ մատակարարվել ... մի անհերքելի ճշմարտութիւն է որ Դաշնակցութիւնը մինչեւ օրս երկու հազար հրացան էլ չէ կարողացել մտցնել երկիր, հապա ո՞ւր է գնացել Դաշնակցութեան ձեռք բերած գումարները՝ մեծ մասամբ ճամբորդութիւնների, շատը անօգուտ, և արտասահմանեան գործունէութեան, այսինքն հրատարակութիւնների, պրօպականդիստների, եւայլն ոչ իրական յեղափոխական գործունէութեան։ Ոչ իրական ենք ասում, որովհետեւ յեղափոխութիւնը արտասահմանում չէ որ պէտք է աճի ու զարգանայ, այլ երկրում. Կովկասի և արտասահմանեան գործունէութեան նպատակը պէտք է լինի երկրին օժանդակել. և եթէ երկիրը կ'վկայեան հարիւր հազարաւոր րուբլիներից շատ չնչին, արհամարհելի քանակութիւն է ստանում, ինչպէս և Ամերիկայի տոլարներից ու բալկանների և Եգիպտոսի ֆրանքներից, այդ հաստատում է որ այդ երկիրների հայ ժողովուրդը շահագործվում է երկրի գործունէութեան անունով, առանց երկրին հնարաւոր օգնութիւնը տալու։ Իրականութիւնը այս է։ Երկրի անունով, զէնքի անունով, կռւողների անունով հաւաքվում են գումարներ, սակայն ոչ երկրի վտանգների մէջ տառապող պրօպականդիստն է ապահով, ոչ կռւողն է զէնք ըստանում, ոչ ապստամբող վայրը պէտք եղած օգնութիւնը։ Ինչո՞ւ. որովհետեւ Դաշնակցութիւնը զուտ, անխառն յեղափոխական կուսակցութիւն չէ. կազմակերպութիւնը չեն վարում գործի մարդիկը, այլ սիրողները, իրենց գոյութիւնը յեղափոխական ասպարէզում արդարացնելու համար արտասահմանում սուտ գործունէութիւն ըստեղծողները։

Այս անորմալ վիճակը ստեղծում է մի ուրիշ անորմալ ու շատ վտանգաւոր դրութիւն. ամբողջ երկրում՝ կազմակերպիչ ուժերի և նիւթականի պակասութեան պատճառով՝ կազմակերպութեան պատկանող անդամների թիւը հազիւ 1500ի է հասնում. մինչդեռ արտասահմանը ունի հազարաւոր անդամներ, — նուիրատուներ, որոնք իրաւունք ունեն պատգամաւորներ ընտրել ընդհանուր ժողովում յեղափոխական ճակատագրական խնդիրների մասին վճիռներ տալու... այնպէս որ յեղափոխական ակտերը սանկցիա են ստանում ոչ թէ երկրի զուտ յեղափոխական տարրից՝ այլ Կովկասի, պալքանների, Ամերիկայի, Եգիպտոսի, Պարսկաստանի նուիրատու անդամների ներկայացուցիչներից։

Կայ մի երրորդ վտանգաւոր հետեւանքը. մի քանի անհատներ, որոնք երկրի գործիչներ են համարվում, լաւ ծանօթ լինելով ոև է վայրի պայմաններին, երբեմն գիւղերից քաղաքներ պէս դրամով ծառայութեան են մտնում կազմակերպութեան մէջ. դրանք տեսնելով որ կազմակերպութիւնը կազմված է գրեթէ սիրողներից, ու սահմանը անցնելը այդէն հերոսութիւն է համարվում, մեծ առճիկների յոյսով բացարձակ վարձվում են, ու դրանց այնքան վտանգ է սպառնում, որչափ Պոլսոյ, կամ Զմիւռնիոյ, կամ ոև է ծովափնեայ քաղաքի մի մաքսանենգի... ու հետզհետէ փչանում են այդ տիպերը ապստամբութեան գործը նրանց համար դառնում է սոսկ իբր լաւ ապրուստ ճարելու միջոց. այնքան վտանգներով, որչափ կարող է իր մէջ պարունակել մաքսանենգութիւնը և պարզ աւազակութիւնը... որովհետեւ այդ գործունէութիւնը նրանց մի ամսում տալիս է այնքան միջոց որքան այդ տիպերը իբրեւ սովորական քաղաքացիներ մէկ տարում չէին կարող աշխատելով ձեռք բերել...

Ու այս բոլորը անկարելի է որ աննկատելի մնացած լինեն Անդրանիկից և երկրի այն գործիչներից, որոնք հայ յեղափոխութիւնը ոչ թէ ապրելու արհեստ են դարձրել, այլ միջոց հայի վիճակը բարելաւելու։

Վերջին ընդհանուր ժողովում Ռուսհանքի ընկերները պահանջում էին մի փոքրիկ գումար. մի քանի հարիւր ֆրանք, որպէսզի իրենց մի կարեւոր ընկերոջ համար խանութ բացվի թէ նրա յեղափոխական գործունէութիւնը սքօղելու և թէ ապահով տեղ ունենալու համար։ Այդ պահանջը բարկութեան շանթերի արժանացաւ, որ ծրիակերութիւն է ստեղծվում։ Մինչդեռ

վերջերս Պոլիս ժտնողները թէ Պոլսում և թէ Եւրոպայում իսկ իրենց յեղափոխական լինելը թաքցնելու համար հազար ու մի տեսակ չռայլութիւններ են դիմած. որոնց ոչ ոք չէ դիմել մինչեւ օրս. Սօֆիայում Քրիստափորի ընկերակցող կիները տրամադրութիւն ունեցել դաշնակ ունենալ, չէ՞ որ ունենալ նստելու համար, իսկ զգեստների այնքան պաշար են ունեցել որ ամէն մի գրանդ դամ կը ցանկար այդպիսի յեղափոխականուհի լինել…

Ուրեմն երկրի գործիչներին անկարելի է յեղափոխական լինելը սրտղելու համար մի փոքրիկ խանութ բանալ, որը եթէ շահը բերէր կրկին կարմաշէր. պսւթիւնը կօգնէր, իսկ Սօֆիայում կարելի է օրական հարիւր ֆրանկ ծախսել… Հաւատացէք որ Քրիստափորին ընկերացող այդ կիները, գործին առանց ոև է օգուտ տալու, մի քանի ամսվան մէջ աւելի շատ դրամ են ծախսել յեղափոխական կասսայից քան մեր բոլոր արդէն զոհված եՂաշնակնութեան փառք ու պատիւ կազմող ընկերները—Պետոներ, Բաբկէններ, իրենց փայլուն ամբողջ շարքովը…

Այդ երկու զբօսաշրջիկ տիկին թէ օրիորդները իբր թէ գործի մտած օրերում, Դրօշակի սիրող յեղափոխականները մի ճըռճռան յօղուած էին նուիրել այդ խեղճերին. յայտարարելով որ հայ ազգը այժմ երջանիկ է որ կիներն էլ են մասնակցում. այդ սիրող խմբագիրները մեր յեղափոխութեան պատմութիւնը այդ ձեւով են գրում. 96 թւականին բազմաթիւ օրիորդներ և կիներ կային Պոլսոյ կազմակերպութեան մէջ, նրանք կատարեցին շատ վտանգաւոր գործեր, զէնքերի պահպանման և տեղափոխման խնդրի մէջ, նրանց մէջ գտնվեց և մի օրիորդ՝ որ իր ամբողջ կարողութիւնը. տունը տեղը կորցրեց, ու այսօր անօթի է.

չայչըրված է, սակայն Դրօշակը այդ միջոցին պէտքը չզգաց տաճկահայ կիներին մի ոգեւորիչ յօդուած գոնէ նուիրել… որովհետեւ նրանք Քրիստափորի հետ չէին գնացել… բայց որոնք նախկարապետներն էին հայ յեղափոխական կանանց. Այո… շատ բան լոքէութեան վրա է հիմնված, ինչ լրքէութիւնը Դաշնակցութեան մէջ ամենամեծ և յարգի բարեմասնութիւնն է.

. . . .

. . . .

92ից մինչեւ 96ը Պոլսում գործում էր Վահանեան. իբր թէ Կովկասում մեծ ժողովրդականութիւն վայելող Քրիստափորը ապրելու փող անգամ չէր կարող հասցնել այդ գործիչին և ըղձացնում էր նրանից իբր ոչինչ չանողից. Վահանեանը պատռտված կօշիկներով ման էր գալիս Պոլսոյ փողոցներում, նրա անօգնական քոյրը Տփղիսում անօթի էր. բայց այդ ոչինչ չանող Վահանեանը Պոլսում ստեղծել էր մի անհագին զինւորական ու դրամական ումն… իմ հայրս ծերացած և հիւանդ, ես ամբողջովին գործին նուիրված, այս Վասմեան թոյլ չը տալով՝ ինձ յեղափոխական կասսայից մահամերձ հօրս դրամ ուղարկել, դիմում էի կէլցով կասեան խնրպփրներին մէկին, մի կերպ օգնել հօրս. բայց նա արդէն հօրս մահն է գուժում… Մինչդեռ Քրիստափորը եթէ բանտարկվում էր նրա կինը եւ երեխան՝ ամսական հարիւրներ էին ծախսում և այսօր այդ կինը և երեխան անշուշտ ապահովված են, թէեւ հայ ցեղը նրանցից ոչ մի օգուտ չը պէտք է ունենայ, որովհետեւ կինը հայերին ատող մի ռուս է, անշուշտ իր զաւակն էլ հայերից հեռու պէտք է պահէ…

Այս ամէնը պէտք է գիտնան երկրի գործիչները, պէտք է գործը խլեն սիրողների ձեռքից. պէտք է դրամով օժանդակողներին զրկեն վճռողական դեր ունենալու իրաւունքից յեղափոխական որոշումների վերաբերմամբ. եթէ նրանք իսկապէս հայրենիքին են ծառայում…

ՎԱՐԴՕ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սօֆիա, 13 օգոստ. 1906

Դաշնակցական եղբայրասպանութեան չարունակութեան մասին

—○—

Ահա տարին կը լրանայ այն առաջին դէպքից (եղբայրասպանութիւնից) երբ դաշնակցական չէֆերի հրահանգով եւ նրանց կուսակցամոլ ու անհեռատես գինւորների ձեռքով սպանւեցաւ Զարզանդը Թիֆլիսում.

Այդ յայտնի ոճրագործութիւնը երբ հայ մամուլում առարկայ եղաւ փաստացի կերպով հաստատուեցաւ թէ Դաշնակցութիւնը որոշել է եղբայրասպանութեան դիմել որպէսզի ժողովուրդին աչքին երեւայ մի հզօր կուսակցութիւն. եւ հանգամանքից օգուտ քաղելով իրենց շահատակութեան շրջանը աւելի յայնցնեն ու այդպիսով կարենան իրենց թոյլ վիճակը վերանորոգել! Մի քանի գործիչ—հացկատակներ արտասահման անցնելով ու մի թերթ հրատարակելով ինքզինքնին կը կարծէին այն պէս ինչպէս Ռուսաց Նիքօլա ձար!!!. բայց տեսնենք.

Մենք կը կարծէինք թէ առաջի դէպքին, մամուլի լուրջ քննադատութիւնը դաշնակցական չէֆերին! իրենց չար միտումից ետ պիտի կեցնէր, ու եղբայրասպանութիւնը վերջ պիտի գտնէր. Այդ եղաւ հաստատեց նաեւ նոյն ժամանակ «Դրօշակի» մէջի պաշտօնական ազդը.

Մենք ուրախ էինք որ հէնց առաջին դէպքին երկու կուսակցութիւններ յարաբերութեան մասն եղբայրասպանութեան վերջ դնելու նպատակաւ. եւ խոստացւեցաւ չկրկնել. խոստումը խոստում մնաց. եւ վրայ հասաւ երկրորդ, երրորդ եղբայրասպանութիւններ. դարձեալ դաշնակցականների կողմից ընդդէմ հնչակեանների. յուզումը մեծ ծաւալ էր առել հնչակեանների մէջ. եւ մենք կարծեցինք այս անգամ հնչակեաններն էլ պիտի վարւեն այնպէս ինչպէս դաշնակցականները.

Բարեբախտաբար հնչակեանները առանց եղբօր արիւն թափելու շարունակեցին իրենց օպպօզիցիան լըռիկ մնջիկ միմիայն ցոյց տալով դաշնակցականների սխալ քայլը եւ յեղափոխական կազմակերպութեան մը պարտականութիւնը.

Դաշնակցական չէֆերը (Արեւմտանի կօմիտէն) Դրօշակում դարձեալ դրին իրենց պաշտօնական ազդը. եւ յայտարարեցին իրենց բոլոր ընկերներին որ եղբայրասպանութեան դիմող ընկերը պիտի պատժւի համաձայն կազմակերպութեան կանոնագրին.

Մենք այլ եւս գիտէինք թէ ինչ նշանակութիւն ունի դաշնակցական չէֆերի ազդը իրենց անսանձ զինւորների համար. որովհետեւ հէնց այդ ազդը գտնող չէֆերն են որ անմեղ եւ անզիտակից ընկերներին եղբայրասպանութեան դիմել կուտան. այդտեղ պաշտօնական ազդը ինքնին ցեխը կինայ առանց օգտակարութեան նշոյլի մը իսկ. եղբայրասպանութիւնը շարունակուեցաւ. եղբայրասպանը փոխանակ պատժուելու, մեծ պատիւի արժանացաւ. թափւեցաւ անկեղծ հերոսների արիւնը Կովկասում.

Կովկասը որ արդէն պատերազմի թատերաբեմ էր դարձել, ուր առանց դէպքի օր չէր անցնում ռուս բիւրօկրատիայի աջակցութեամբ եւ թաթարների գործունէութեամբ թափւում էր հայի արիւնը. եւ այդ թշնամու ձեռքով թափւած արիւնը կը գնար կը խառնւէր եղբօր ձեռքով թափւած արիւնին ու կըւէր. ես ինկած եմ թշնամու ձեռքով, իսկ դու՝ քո դաւաճան եղբօր ձեռքով. արիւնը արիւնին կը բողոքէ ու ցոյց կուտայ սխալ քայլը.

Կովկասում որ պէտք էր երկու յեղափոխական կուսակցութիւնները ձեռք ձեռքի տային եւ ոյժերու համերաշխութեամբ դուրս գային թշնամի բանակին դէմ, եւ կատարէին յեղափոխականի մը պարտականութիւնը. (ինչպէս եղաւ 10 տարի առաջ Վանում երբ Աւետիսեան, Մարտիկ ու Պետօ ձեռք ձեռքի եւ կուրծք կուրծքի տուած դուրս եկան թշնամի բանակին դէմ) այժմ էլ փոխանակ այդ օգտակար քայլը առնելու,

ՄԱՆԻԱ

—○—

2

(Վէպ Հայ Յեղափոխ. կեանքից)

Մանիայի եւ Մարգավազովի իրար հանդիպումից անցել էր երեք ամիս. Մանիայի ամուսինն էլ էր եկել եւ նրանք ի հարկէ ապրում էին միասին, բայց Մարգավազովն էլ նրանց տանից պակաս չէր լինում.

Մայիսի գեղեցիկ օրերից մին էր առաւօտեան ժամի 11ը. Մարգավազովը բարձրանում էր դէպի Դաւիթի սարը, որի ստորոտում մի շատ համեստ տնակի մէջ տեղաւորված էին մի կերպ Մանիա եւ իր ամուսին Դօլիօպոլովը. Տիկին Մանիան, որի արիին լինելու մէջ էլ կասկած չը կար, քանի որ իր ամուսնու հետ էր ապրում, կանգնած էր պատուհանի առջեւ եւ բոցոտ աչքերով դիտում էր դէպի իրենց տունը բարձրացող Մարգավազովին. վերջապէս վերջինը հասաւ եւ մտեցաւ պատուհանին ու ողջունեց. սեղմելով Մանիայի մի քիչ դողացող եւ պաղ ձեռքը.

—Զարմանալի. բան Մարկոս Ֆիլիպիչ. (Մարգավազովի անունը եւ իր հօր անունը, ռուսները իրարու դիմում են այդ ձեւով) կարծես սիրտս գուշակեց կէս ժամ է որ կանգնած եմ պատուհանի առջեւ եւ առաջին քայլին մտեցայ այն որոշումով որ անպատճառ պէտք է գաք. ներս եկէք, դեռ թէյ կայ.

—Ոչ. աւելի լաւ է. բարձրանանք լեռը, եթէ ուզում էք գնանք բուսաբանական պարտէզը. այժմ այնտեղ հրաշալի է…

—Շատ լաւ, գնանք. պատասխանեց Մանիան եւ հեռանալով պատուհանից մի քանի վայրկեանից յարդէ գլխարկը գլուխը դրած դուրս եկաւ. Նրանք կամաց կամաց ուղղվեցին դէպի պարտէզը… Ճանապարհին շատ քիչ նին խօսում. Մանիայի կուրծքը արագաբար բարձր ցած էր անում. թերեւս լեռան վրա դժւար քայլելու պատճառով… այտերը կարմրել էին, կանաչագոյն աչքերը կարծես պէծին կին տալիս…

—Լաւ չէ՞, այս տեղ, լեռան վրա, ինչ մաքուր օդ կ. բայց ես դժւար եմ շնչում..

—Կուզէք մի քիչ այստեղ նստինք.

—Ոչ, ոչ, կարծես վախցած առարկեց Մանիան, գնանք, աւելի լաւ է այսպէս. միայն եթէ կարելի է ձեռք ձեռքի տանք.

Մարգավազովը ձեռքը մեկնեց ու բռնեց Մանիայի ձեռքը. զգաց որ Մանիան ամբողջ մարմնով դողաց. ինքն էլ դողաց եւ երկուսի ձեռքերը կարծես սկսեցին այրվել.

Կրկին անխօս գնեցին, այդպէս երկուսով այրվելով, ճամբան շարունակեցին հասան պարտէզը, բշան ձորը եւ գնացին ծառերի հովանիի տակ մի նստարանի վրա տեղաւորվեցին. երկուսն էլ լուռ էին… Յանկարծ Մանիան տեղից վեր ցատկեց եւ ցցվելով Մարգավազովի առջեւը կտրուկ ձայնով ասաց.

—Այսպէս անկարելի է. տանջանք է սա. ինքզինքը խաբել. ես սիրում եմ ձեզ. տեսնում եմ որ դուք էլ ինձ էք սիրում, բայց ամուսնացած լինելուս պատճառով չէք յանդգնում խոստովանել… Ասացէք, եթէ ճի՞շդ

սոոթկաց դաշնակցական զէնքը իր մահացու հարուածը տալով հէնց իր հարազատ եղբօր՝ հնչակեանի կուրծ- կուրծքին ու գետին փռեց անմեղ դիակներ, դիակներ որոնք պէտք էր թշնամիի ձեռքով թշնամիի զէնքով թշնամիի կապարով իյնար. կրկնու- թիւնը չարունակուեցաւ եւ եղբայ րասպան պրոպականդոն արձագանք գտաւ ամեն տեղ. այդպիսով մի տեղ ինկաւ Մհէրը միւս տեղ Դաշոյնը եւ ահա այսօր էլ կը լսենք որ ընկեր են, Պօրխուեմ—չորս հոգի մեռած եւ երեք վիրաւոր. Նորէն դաւաճան եղբօր դաշնակցականի ձեռքով. այդտեղ դաշնակցական արի զինուո- րը ձեռքը առանց խղճին վրայ դը նելու իր մահացու հարուածը սուաւ հնչակեանին. դաշնակցական զին- ւորը չի ունեցաւ գէթ այն գիտակ- ցութիւնը թէ երբ նա ինքն իր կրծ- քին վրայ կրէ վէրք մը անոր վրայ գեղ գնող ու կապողը պիտի ըլլայ իր զինակից եղբայրը մէկ խօսքով իրեն պիտի ըլլայ վերջին գաւաթ մը սառ ջուր տուողը հնչակեան.

Այս բոլոր դաւաճանութեան առ. ջեւ լուռ մնացին շատ թէ քիչ գի տակից դաշնակցականները դուրս չեկան իրենց թագստոցից ու չի բո ղոքեցին իրենց չէֆերի դէմ։ Ինկան հնչակեանները. եւ անոնց կորստ եանը ուրախացաւ թշնամի բանակը ուրախացան նաեւ դաշնակցական եղբօր արեան կարօտ չէֆերը, ող- բայ ու տուժեց հնչակեանութիւնը գիտակից դաշնակցականը ու ժողո- վուրդը.

Դաշնակցական գիտակից ու ան- կեղծ զինուորնե՛ր բաւակա՛ն է համ- բերէք, բաւական է ձեզ չահագոր- ծեն, ուշքի եկէք ձեր չէֆերը ձեզ կը գրղեն եղբայրասպանութեան. դուք եղբայրասպան կըլլաք. ձեր սուրբ ձեռքերը եղբօր արեանին մէջ է որ կը թաթխէք. ուշքի եկէք, ձեր մէ ջէն վտարեցէք հացկատակներ, դա- ւաճաններ, դուք, դուք անցէք ձեր գործին գլուխը. եւ ձեռք ձեռքի տուէք հնչակեան զինուորներին հետ եւ դուք, դուք զինուորներ էք որ երբ թշնամու բանակին դէմ ելլէք իրարու քաջալեր պիտի հանդիսանաք դուք հայու զինուորներ էք ձեր գըն դակը մի խրէք իրարու կուրծք պա- հեցէք ձեր գնդակը ձեր դարաւոր թշնամուն որուն տապալումով է որ դուք պիտի կատարէք ձեր պարտա- կանութիւնը եւ հայ ժողովրդին ա- զատելով ստրկութիւնից պի-

տի տաք նրան ազատ կեանք. ամե նից առաջ պէտք է դո՛ւրս վտարել եղբայրասպանները. եւ ձեռք ձեռքի տալ. ահա այն ժամանակ է որ մենք պիտի դոչենք.— «Անկցին եղբայրաս- պանները ու դաւաճանները. կեց- ցէն հայ յեղ. գիտակից զինուորները որոնք համերաշխութեան սիւներն են եղած.» ահա այս է որ մենք կըս պասենք գիտակից ու անկեղծ դաշ- նակցականներէն ուրիշ ոչինչ:

Ժագ

Յ. Գ.—Մեր բոլոր գրութեան մէջ բացառութիւն կը կազմեն բոլոր այն դաշնակցականները որոնք եղբայրաս- պանութեան հակառակ են եւ համե- րաշխութիւն ցանկացողներ.

Նոյն

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՔՐՕՆԻԿ

Եւրոպայից մեզ հաղորդում են որ այս տարի էլ Դաշնակցու- թիւնը ուզեցել է առկախ մնա- ցած խնդիրներին վերջ տալ Դաշնակցական խորհուրդ կոչ- ված մարմնի ժողովով, սակայն դաշնակցական հեղինակաւոր գոր ծիչներ մերժել են այդ անկա- նոն խորհրդին մասնակցել և պա- հանջել են ընդհանուր ժողով. Ընդհանուր ժողով պահանջել են նաև մի քանի կեդրոնական կո- միտէներ և այդ պահանջների վրա է որ Դաշնակցութեան կար- ծեցեալ վարիչները ստիպվել են ընդհանուր ժողովը գումարել.

Պալքանեան ողորմելի շրջա- նական ժողովը իր կողմից ինձ համար որոշում է տւել և առա- ջարկում է ընդհանուր ժողովին որ այդ որոշումը հաստատվի... Այդ որոշումը ինարկէ իմ ծիծաղն է շարժում, ինչպէս շարժել են այդ տեսակ որոշումները միշտ և այժմ շատ դո՞ հեմ որ հացկատակ և հայ յեղափոխութեան համար եղունկ և ոչ սանտիմ զոհող մասնաւոր վարժարանի վարիչ Պ...... իբրեւ պատգամաւոր պէտք է գտնվի Դաշնակցութեան ընդհանուր ժողովում և ես հնարը պէտք է ունենամ դրօ օծիքիցը

այնտեղ բռնելու.... Այստեղ առ. ւելորդ չեմ համարում, ոտացածս տեղեկութիւնների համաձայն ա ւելցնել և այն—որ վարժուհին բոլորովին յանցանք չունի որ այդ խպլիկը իբրեւ պատգամաւոր պէտք է ներկայանայ... ծի ծաղելին այն է որ յեղափոխու. թեան մի սանդիմի ծառայու թիւն չը մատուցած, տարիներով յեղափոխութեան անունով իր գոյութիւնը քարշ տուող. երբեմնի Կովկասցիներին առող Պիօ...ր 99 թւականին «Իւաւունքին աշ- խատակցել ձգտող, Դաշնակցու- թեան դէմ մտրտնչելու համար բանակցող այդ պարոնը պէտք է ինձ համար դատաւոր ներկայա- նայ. Բարի տեսութիւն.... Եթէ իմ յեղափոխական գործունէու- թեան դատաւորները լինելու են Պի....ների պէս անպայման ստրուկները.. հայ յեղափոխա- կանների մէջ ինձնից երջանիկ մարդ չը կայ.. դրանց նման- ների ներկայութիւնը մարդա- գործումի գործը աւելի կը փու- թացնէ. որովհետեւ Պուլկարիա եկող իրական ոչ մի գործիչ կայ որ այդ ստրուկ տիպի հոգին հաս. կացած չը լինի....

Ամերիկայից աշճի Վահագը, բալկաններից ստրուկ, բուրլիի համար հոգի տւող Պիօնր...... հրաշալի պատկեր...... Ինկապէս որ Դաշնակցութիւնը վիրաբու- ժական ծանր օպերասիօնի պէտք է ունեցել. և այդ օպերասիօնը պէտք է լինի.... զանազան Պիօն- եաններ ու Վահագներ.. եւ այն այդտեսակ առուտահայ ու տաճկա- հայ տիպեր պէտք է հեռացվեն դաշնակցական յեղափոխական մարմնից, եթէ իրօք Դաշնակցու- թիւնը յեղափոխական մարմին է..

ՎԱՐԴՕ

ՄՀԵՐ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մհերը Մուշի Ցրօնք գիւղից եղ՝ բազմանդամ եւ հարուստ ընտանիքի զաւակ, ծնած 1878-ին՝. Նրանց տու- նը յայտնի է եղել Ցրօնքում իր հիւրասիրութեամբ եւ հեղինակու- թեամբ. Ինչ օտարական եւ դրսեցի որ մտնէր Զրօնքում կը հիւրասիրուէր Մհերենց տանը.

Երկիր մտնող պրոպագանդիստների յեղափոխական քարոզութիւններ առանձին տպաւորութիւն են թող- նում պատանի Մհերի վրայ. որ գի- շեր ցերեկ մտածում է մտնել զէնքի եւ կռուել սուլտանեան բռնութեան դէմ. Շուտով նա թողնում է հանգիստ ապրուստը եւ ընկերանում Ալի—Զրո- նանցի անմոռաց Լեւոնին. Այդ ժա- մանակները նա առանձին աչքի ընկ- նող դիրք է ստեղծում իր քաջասը- տութեամբ եւ յանդգնութեամբ,

Երբ վրայ է հասնում 94-ի արիւ- նալից տարին, Մհերը ստիպւում է թողնել իր հայրենիքը եւ անցնել Կովկաս՝ գործելով եւ միշտ հաւատա- րիմ մնալով իր փայփայած Հնչակեան դրօշին.

Մինչ հայ ժողովուրդը չուարել մնացել էր Գոլիցինի հալածանքների առաջ մինչ Հնչակեանները արի զին- ւորներ էին ընտրում կովկասեան Գոլիտին կենդրաւ անելու—սիրա- յօժար իրեն ասպարէզ է նետւում անձ նուրաց Մհերը ասելով „իմ անձս զուրպան է հայոց ազգին.էս իմ բա- զուկ զօրացուց է Լուսաւորիչ. էս բազուկով կը սատկուցամ չուն Գա- լիցուն". Այսպիսով իր պատրաստա- կամութիւնը յայտնելով՝ խնդրում է ընկերներից՝ որ թոյլ տան իրեն միանալու միւս տէռօրիստ ընկերների հետ.

Հսկիչ ընկերները տէռօրիստներին յայտնում են որ «Հրէն գալիս է Գա- լիցին»։ Թաքստոցներից դուրս են վազում տէռօրիստ հնչակեանները կանգնեցնում Գոլիցնի կառքը։ Երեք հոգի աշխատում են Գոլիցինի կեան- քը կառքի մէջ կարճել, սակայն իշ- խանուհին իր պաշտպանքներով եւ գրկելով արգելք է դառնում սպանիչ- ներին, ուզում են կառքից ցած բե- րել, գետին գլորել. չեն յաջողում. Ցանկարծ ձայնում են՝ «Մհե՛ր», որ ամենի ձիերի առաջ կտրած, չէր թող- նում կառքը տեղից շարժուէր.

Բռնում է Մհերը և հուժկու բա- զուկներով գրկում ու ցած է բերում ծանրամարմին Գոլիցինին, չպրտում

է. Հէնց այսօր ես ամուսնուս կը յայտնեմ եւ կը հեռանամ նրանից.

—Բայց ինչպէս Մանիա, սպասենք կարելի է մենք խաբվում ենք. չըսպ պենք.

—Ոչ, չենք խաբվում. այդ իրո- ղութիւն է եւ վճռողական քայլը որ- չափ շուտ, այնքան լաւ.

—Եթէ այդպէս է, այսօր միասին կը յայտնենք Դոլգոպոլովին, ես էլ քեզ հետ կը լինեմ... Սակայն խա. ղաղ մնանք. մինչեւ ամուսնուդ յայտ նել ը մենք կրկին բարեկամներ ենք... Նկատեց Մարգավազովը.

Ինչ, ուրիշն համբուրել էլ չը պէտք է կարողանամ քեզ, խռոված բացականչեց Մանեան եւ առանց վայրկեան կորցնելու գրկեց երիտա- սարդի գլուխը եւ անդադրէն համբու-

րել նրա շրթունքները... Մարգավա զովի գլխարկը, օծիքը կրկին վար ընկան. Հեռուից ոտքի ձայն լսվեց որը վերջապէս Մանիային ստիպեց ետ քաշվել... Խեղճ Մարգավազով շտապով գլխարկը եւ պորտաը վեր. ցրեց. սկսեց մի քիչ կարգի բերել իրան. ոտքին ձայնը աւելի մօտե ցաւ ու մէջ տեղ եկաւ ինքը Մանի- այի ամուսինը, բարձրահասակ դան դաղաշարժ բայց բարի դէմքով մի ռուս պարոն. Նա նախ զարմացած գիտեց կինը յետոյ բարեւեց Մար- գավազովին շատ մտերմօրէն ու նս- տեց նրանց կողքին.

Վայրկեան չանցած Մանեան դար- ձաւ ամուսնուն՝ մի քիչ յուզված.

—Լաւ ժամանակին հասար. Միշտ գիտես հոգիս, իմ մէջ մեծ փոփո- խութիւն պատահեց. Հէնց այսօր ես յայտնեցի Մարկոս Տիկիայէն որ

նրան սիրում եմ նա էլ ինձ է սի- րում, բանից դուրս է եկել որ ես քեզ իրական սիրով չեմ սիրել. մեզ բաժանվել պէտք է այսուհետեւ ես Մարգավազովի կին եմ լինելու..

Միչան աչքերը լայն բանալով եր- կուսին նայեց եւ անմիջապէս ռու- սական բարի խոշոր ժպիտ երեսին պատասխանեց.

—Շատ լաւ. ինչ անենք, օրհնում եմ ձեզ. ապրեցէք իրար հետ. եւ ես կը մնամ միշտ ձեր բարեկամը. Իսկ այսօր հարսնիքի տօնի համար գը- նանք մի տեղ եւ կարգին տօնենք,

Երգէն էլ կանչ նստեցին եւ սլա- ցան դէպի Մուշտայիտ ու տեղաւոր- վեցին գեղանի պարտէզներից մէ- կում հէչ ժամ չանցած հարսանիքի սեղանը պատրաստ էր. եւ հին եւ նոր փեսայ նոյն հարսի հետ տօնում էին երկրորդ հարսնիքը, խոս

տանալով միշտ լաւ անկեղծ բարե- կամներ մնալ. Ծաչից յետոյ Մար- գավազովը Մանիա Դոլգոպոլովի կնոջ հետ, իբրեւ ամուսին գնաց նրանց բնակարանը, իսկ Դոլգոպոլովն էլ իբրեւ Մանիայի ընկեր գնաց Մար- գավազովի սենեակը... ու հայ հասա- րակութեան աւելցաւ մի նոր չաղկապ ռուս եւ հայ ցեղի, բարեկամութեան թէ ատելութեան այդ լաւ չը գիտեմ.

Այդ նոր ամուսնութեան առաջին օրերում Դոլգոպոլովը շատ չէր այցե- լում Քաղաքը հարս ու փեսին, մի քիչ յետոյ սկսեց յաճախել, բայց վերջը հեռացաւ Թիֆլիզից. Մարգավազովը Թիֆլիսի հայ երիտասարդութեան կոսմոպոլիտ մասի հերոսն էր. որով- հետեւ նա ամուսնացած էր այնպէս ինչպէս պէտք է ամուսնանալ այսօր ընկերութեան մարդը, իսկ Մանեան հերոսուհի այր մարդոց համար. կա-

գեսին և դաշոյնով վիրաւորում ցերբերեան գանկը հայակեր Գոլիցինին մին։ Մհերը իւր միւս ընկերներով պատրաստւում էին մահացու հարուածն իջեցնել Կովկասի բորենու հաստ գլխին, յանկարծ իշխանուհին իրեն զցում է Գոլիցինի մարմնի վերան և ծածկում նրան։ Ասպետ Մհերը իր ռամկական ռուսերէնով քաղաքավարութեամբ դառնում է դէպի իշխանուհին՝ «Մադամ, վամ նէյլզիա, տերէ նիչեւ նէտ, պօստոյտէ»։ ու զում է ասել. «տիկին, դուք մի՛ խանուէք, ձեզ հետ գործ չունենք, կանգնեցէ՛ք։ «Կանգնեցէ՛ք» ասելիս՝ քաղաքավարութեամբ բարձրացնում է իշխանուհուն եւ երկու հարուած իջեցնում Գոլիցինի գագաթին։ Երբ մէկէն վրայ են հասնում կօզակները ու սկսւում է հրացանների փոխադարձ պայթիւնը։ Տէռօրիստներից միայն Մհերն է ազատւում և պատսպարան գտնում Պարսկաստանում, որտեղից «Արարատեան խմբի» 60 զինուորների հետ պատրաստւում էր երկիր մտնել 1904-ին՝ Սասուն անցնելու։ Սակայն այդ ժամանակուայ կեդրոնական Վարչութեան հրահանգով խումբը ցրւում է այս ու այն կողմ, Մհերն էլ սահիպւում է Մեալ Սալմաստ մի քանի ընկերներով։

Այն ժամանակ, երբ հայ թաթարական կոտորածի ուրուականը սկսում էր Մտեանալ Թաւրիզին և երբ Թաւրիզը սարսափի ու իրարանցման մէջ էր եւ բոպէ առ բոպէ սպասում էր յարձակման,—Մհերը այդ օրերը Թաւրիզ եկաւ։ Բայց բարերախտաբար ամէն ինչ անցնում է խաղաղ և Մհերը աւելորդ համարելով մնալ Թաւրիզում ու ծանրանալ կուսակցութեան վրայ՝ գնում է խճուղու ճանապարհին աշխատելու։ Ձմեռը վրայ է հասնում։ Ընդհատւում են ճանապարհների աշխատանքները։ Մհերը դառնում է Թաւրիզ եւ էլի չկամենալով բեռ դառնալ կուսակցութեան վրայ, բաց է անում մի համեստ ճաշարան և պրանով հայթայթում է իր ապրուստը։ Թէ ապրիլ 27ին Մհերը ինչպէս զոհ գնաց դաշնակցական անգիտակիցներին,—այդ դրաման ծանօթ է։ Այսքանը ասենք որ Թաւրիզի հայ թուրք, յոյն, ռուս, վրացի հասարակութիւնները դառնագին ողբացին ընկնողին։ Ցիշեալ ազգերից խուռն բազմութիւն արտասուալից աչքերով մասնակցեց զոհի յուղարկաւորութեանը։ Դին հողին յանձնելուց յետոյ դեռ երկար, չա՛տ երկար Թաւրիզցի կանայք և օրիորդներ ընկած թարմ չիրմին վրայ՝ ողբում էին «դարիր, անուն, անտէր, անէր, անմէր թաղուող ազբէր Մհէրին»։

Մհերը թողնում է 14 տարեկան մի տղայ եւ մի փոքրիկ աղջիկ։

Հերոսի յիշատակը ոսկի տառերով արձանագրուած կը մնայ ո՛չ միայն հայ, այլ ամբողջ Կովկասի ազատագրութեան պատմութեան մէջ։

Դարերի անթառամ պսակներ իր պայծառ յիշատակին։ (*)

«ՀՆՉԱԿ»

(*) Ծ. Խ — Եթէ Մհերի մասին գրվածներն ճիշտ են. Մհերի փոխարէն եթէ դաշնակցութեան բիւրոնեի և արտասահմանեան բոլոր կոմիտէների անդամները մեռնէին հայ ազգը այդքան ցաւ չը պիտի զգար։

ԲԿՑՈՏՐՈՒԹԻՒՆ

(Պետրոս Սէրէմճեանի գրքի մասին)

Որանից գրեթէ մի տարի առաջ մենք յայտարարէցինք որ Պետրոս Սէրէմճեանի գրքի համար հաւաքված գումարը չէ համապատասխանում անհրաժեշտ եղած ծախքերին և խնդրեցինք թէ ով որ համբերութիւն չունի կարող է իր ուղարկած գումարը ետ պահանջել։ Մենք ուզում է ինք գումարը ետ դարձնելով միանգամից ազատվել այդ խնդրից, որովհետև մեր բարի նպատակը ցեխոտվելով նիւթ էր դառնում մեր հակառակորդների ձեռքում։ Այնուամենայնիւ ոչ ոք դրամը ետ չը պահանջեց։ Եւրոպա գնացածս մի չոցին ես համաձայնվեցի Վիէննայի Մխիթարեանների հետ, իմ գրիչով, ուրախութեամբ, որովհետև հայր Մխիթարեանները պահանջում էին 1400 ֆրանկ տալ գիրքը լոյս հանելու համար, դժբախտաբար հայր Մխիթարեանները Պետոյի գրվածքները կարդալուց յետոյ, գրաւոր կերպով ինձ յայտնեցին որ գրքի բովանդակութիւնը իրենց ազգելք է հանդիսանում այդ գիրքը հրատարակել։

Վերադարձիցս՝ յետոյ բանակցութեան մտայ Տիար Օննիկ Բարսեղեանի հետ, որը նոր տպագրիչ մեքենա է պատրիրել Եւրոպայից ու մինչեւ այդ մեքենան գալը իմ սեփական, «Ցաւ տարի Դաշնակցութեան մէջ» բրոշիւրս պէտք է տպագրէ իր հին մեքենայով, ու հոկտեմբերի մէջ պէտք է սկսի տպագրել Պետոյի գիրքը նոր մեքենայով։ Այս տեղ աւելորդ չգամ համարում հայորդել որ նոյն հրատարակութեան համար Վիէննայում մի հայ երիտասարդ նիրել է տաս քրօն, իսկ մի ուրիշ պարոն էլ Սոֆիայում, խոստացել է մի որոշ գումար նիրել։ Այնպէս որ այժմ տրամադրելի գումարը բաւում է այդ գիրքը, Վարնայում մաքուր ապագրութեամբ մէջտեղ հանելու, ու նրա տպագրութիւնը կսկսվի հոկտեմբերից ու գրա միակ պատճառը այն է, որ հին մեքենայով չէր կարելի ցանկալի մաքրութեամբ տպագրել գիրքը։

Յառաջիկայ Սեպտեմբերին Կրսկի Ամիրխանեանց երկսեռ վարժարանին 2րդ. ամբեշրջանը։ Ընդունելութեան եւայլն պայմանական քննութիւններ Կրսկին Օգոստոս 20ին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պուլկար թուրք սահմանագրլխին վրայ թուրք և պուլկար զօրքերը էնդհարում ունեցեր են. թուրքերէն բաւական սպանուածներ կան. թուրք կառավարութիւնը զօրք կը հաւաքէ դէպքը տեղի ունեցած սահմանին վրայ ինչպէս և Պուլկարիան. երկու կողմէն ալ քննիչ պաշտօնեաներ գացեր են դէպքի վայրը։

— Ռուս կառավարութիւնը պաշտօնապէս հրամայած է Սոֆիայի իր ներկայացուցիչ Շչեկլովին պուլկար արտաքին գործոց նախարարին հետ յարաբերութիւնները խզել։ Այդ առթիւ ռուսոֆիլ մամուլը մեծ իրարանցումի մէջ է։ Ռուս և եւրոպական մամուլը այդ քայլը կը վերագրէ Պուլկարիոյ մանուանդ Ֆէրտինանա Իշխանի Անգլիոյ հետ շատ բարեկամանալուն։

— Կառավարութիւնը համազգային համագումարին պատգամաւորներուն խոստացած է պէտք եղածը ընել տրուած պահանջներուն գոհացում տալու համար։

ՌՈՒՍԻԱ

Ստոլիպինի, նախարարապետ, կեանքին դէմ զարհուրելի փորձ մը տեղի ունեցեր է։

Դաւադիրները իր դղեակը գացեր են և քանի մը ռումբներ նետեր են։ Սրահները քանդվեր են, Ստոլիպինի 14 տարեկան սղջիկը ծանրապէս վիրաւորուեր է. սպաններ են 28 մարդ, կան և բազմաթիւ վիրաւորեալներ, ոլոնք ունկնդրութեան եկած էին նախարարապետին մօտ։ Համոզուած են որ սպաննուածներու և վիրաւորեալներուն մէջ կը գտնուին և իրենք դաւադիրները։

Ռուս յեղափոխականներէն պէտք է օրինակ առնէին Սուլթանի դաւադիրները համոզուած ըլլալով որ աջանց կեանքը անմիջական վտանգի ենթարկելու այդպիսի մեծ դաւերը գոնէ մասամբ մը չեն յաջողիր։ (Հ. Խ.)

ՍՐԱՀ ՍԱԷՏԻՆԷՆԻԷ

Վառնայի հայ երիտասարդական «ՄԱՍԻՍ» խումբը, յառաջիկայ Օգոստ. 19ին, շաբաթ գիշեր մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացնէ ի նպաստ Վասպուրականի կարօտեալց, առաջին անգամ ըլլալով։

— ԱՐԾԱԿ Բ. —

Ողբերգութիւն 5 արարուած անմահն Պէշիքթաշլեանի հեղինակութիւններէն։ Ողբերգութենէն վերջ խիստ ծիծաղաշարժ դաւեշտ մը տեղի պիտի ունենայ հայերէն լեզուաւ։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
«ԱՐԱՔՍ» ՆՈՒԱԳ ԽՈՒՄԲԻ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
„ՄԱՍԻՍ" թատերախմբի

ԳԵՂՈՒՆԻ

ԻՆՊԱՍՏ ԿՈՎԿԱՍԱՀԱՅ ՍՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐՈՒ

Գեղունի իր ծանօթ ծրագրով, իրեն յատուկ գեղարուեստական եւ գրական բովանդակութեամբ հրատարակուած է Կովկասահայ մեծ գանգուածը փութկոտօրէն սփոփեց արկածեալ թրքահայը։ հիմա ինքն է լացողը, ինքն է վիրաւորվածը, եւ ինքն է սովի եւ կրակի մատնուածը այդ մեր հայութեան ամենէն ազնիւ զաւակներուն հիմա ձեռք կուտայ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈ ԹԻՒՆԸ. ձեռնպահ չի մնար եւ Գեղունին. որ Կովկասահայուն սրտին մէջ համակրանքի բաժին մուտնի։ Ս Ղազար 1000 օրինակ այս նոր Գեղունէն (1906) յղեց Թիֆլիզի նպաստ Կովկասահայ արկածեալներու յանձնաժողովին. ընդանուր հայութեան այն ամէն անհատ ու տառապեալներու գանձանակին մէջ հաճոյս լումայ մը 10 ֆր. նետելու կարողութիւնն ունի, ցանկալի է որ դիմէ այդ յանձնաժողովին, ուսկից փոխարէն իր բարեգործութեան, կը ստանայ նոր հրատարակուած Գեղունին. որուն կատարելութեանը համար թերթին մի եւ նոյն վարչութիւնը ամէն ճիգ ու ջանք թափած է եւ աւելի եռանդով։

Գեղունի բաժնեգինն է 10 ֆրանկ։

Մեր հասցէն է՝ ԷՄԲՐԻՄԸՐԻ. ԱՐՄԷՆԻԷՆ ՍԹ. ԼՈՒԶԱՐ
ՎԸՆԻՍ (Իթալիա)

ԱՐԵՒԵԼՔ

Լոյս տեսաւ մեր տպարանէն Հայաստանի եւ գրացի երկիրներու մեծադիր (մեդր 1 1.25) քարտեզը արեւելք վերնագրի տակ։ Այս քարտէզը յատկապէս պատրաստուած է ազգային վարժարաններու եւ վաճառականական դասընթացներու համար։ Մասնաւոր խնամք տարուած է տպագրութեան մաքրութեան եւ տառերու յստակութեան։ Եօթը զանազան գոյներով կ'որոշուին բոլոր դրացի տէրութեանց երկիրները։ Քարտէզին մէկ անկիւնը մայ նաեւ Կ. Պոլսի մասնաւոր քարտէզը. իսկ հարաւակողմը զանազան սիւնակաց մէջ գրուած են օգտակար վիճակագրական տեղեկութիւններ։

Դինն է ֆռանկ 5—ոսկի 2—տոլար 1։

Դիմել մեր սովորական հասցէին.
Էմբրիմբրի Արմէնիէն Սթ Լուզար
Վէնիս (Իթալիա)

Печатница на П. Глушковъ С Вар.

բելի հայ օրիորդներին, որոնք չեն կարողանում հանդուրժել որ Մանիան մի քանի ամսվան մէջ երկու ամուսին գտնել. ամն էլ տարբեր ցեղերի եւ տարբեր արտաքինի երիտասարդներ։

ՎԱՐԴՕ

(Շարունակելի)